

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 10/2012 rd

Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2011

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 26 september 2012 justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2011 (B 9/2012 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- justitiekanslern i statsrådet Jaakko Jonkka, biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och kanslichef Kimmo Hakonen, Justitiekanslersämbetet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

I den allmänna översikten presenteras justitiekanslerns uppgifter och befogenheter. Dessutom presenteras verksamheten vid Justitiekanslersämbetet i allmänna ordalag utifrån statistiska uppgifter. Dessutom redogörs det för justitiekanslers övervakning av lagligheten i presidentens och statsrådets ämbetsåtgärder, tillsynen över de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, laglighetskontrollen av myndigheter och andra som sköter offentliga uppgifter för varje förvaltningsområde och övervakningen av advokater och offentliga rättsbiträden. I det sista kapitlet ingår statistik över Justitiekanslersämbetets åtgärder och arbetssituation.

Det är tredje gången som berättelsen innehåller en allmän översikt av justitiekanslern och biträdande justitiekanslern. Inläggen är nyttiga och tillför berättelsen ett mervärde, menar utskottet. I sitt inlägg "Förtroendet i vågskålen" behandlar justitiekansler Jonkka korruption i

Finland, vilka former den antar i allmänhet och med avseende på laglighetskontrollen i synnerhet. Biträdande justitiekansler Puumalainen redogör för inspektionerna — hur de utvecklas, är upplagda, hur objekten väljs ut, hur inspektionerna förbereds, vilka resultat de ger och vilken betydelse de har.

Handläggningen av klagomål

Under året kom det in 1 454 klagomål och det är betydligt färre än året innan (1 843). Det är dock fråga om en tillfällig nedgång och svårförklarlig fluktuation, uppger kanslichefen på Justitiekanslersämbetet, eftersom klagomålen 2012 förefaller att vara uppe på den tidigare höga nivån. Under året avgjordes 1 692 klagomål. Det positiva med siffran var att fler klagomål avgjordes än det kom in, men de avgjorda ärendena var färre än 2010.

Än en gång (se GrUB 12/2009 rd och GrUB 6/2012 rd) understryker grundlagsutskottet vikten av att Justitiekanslersämbetet behandlar klagomål så snabbt som möjligt. Det underlättas

bland annat av att lagen om justitiekanslern i statsrådet ändrades 2011 och att ändringarna avsåg att effektivisera laglighetskontrollen genom att handläggningstiderna förkortas. Utskottet välkomnar att Justitiekanslersämbetet har satt som mål att minst 90 procent av ärendena ska avgöras inom ett år och alla ärenden senast inom ett och ett halvt år. Sett i det perspektivet är det något oroväckande att det i slutet av 2011 fortfarande fanns oavgjorda ärenden från 2008 och 2009.

Grundlagsutskottet går inte närmare in på justitiekanslerns enskilda avgöranden och ställningstaganden.

Förundersökning av ministeransvarighetsärenden

I sitt inlägg om korruptionsutredningen lyfter justitiekanslern fram frågan om en laglighetsövervakare kan inleda förundersökning mot en minister på grund av misstanke om tjänstebrott. Justitiekanslern försvarar sin tidigare tolkning att de högsta laglighetsövervakarna inte kan göra det, och orsaken är både grundlagen och ministeransvarighetslagen.

Grundlagsutskottet behandlade frågan i sitt utlåtande om förslaget till revidering av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen (GrUU 66/2010 rd). Dessutom kom frågan upp i betänkandet om justitiekanslerns berättelse för 2010 (GrUB 6/2010 rd). Tolkningen i den aktuella propositionen och justitiekanslerns berättelse är alltför långtgående. Utskottet ansåg däremot att 4 § i ministeransvarighetslagen inte bör tolkas så att de högsta laglighetsövervakarna saknar rätt att själva inleda förundersökning i ett ministeransvarighetsärende.

Utskottet upprepar här sitt tidigare ställningstagande att det nuvarande oklara läget är otillfredsställande och att det är nödvändigt att statsrådet vidtar åtgärder för att förtydliga de högsta laglighetsövervakarnas behörighet i ministeransvarighetsärenden. Också justitiekanslern anser det motiverat att utreda om bestämmelserna behöver ses över.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen

har ingenting att invända mot berättelsen.

Helsingfors den 14 december 2012

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Outi Mäkelä /saml
medl. Sauli Ahvenjärvi /kd
Tuija Brax /gröna
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /saml
Kimmo Kivelä /saf

Anna Kontula /vänst
Markus Lohi /cent
Elisabeth Nauclér /sv
Raimo Piirainen /sd
Tapani Tölli /cent
Anu Urpalainen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Petri Helander.